فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت
دوره ۹، شماره ۱۱۷، تابستان ۱۴۰۵ (جلد سوم)

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

بررسی رابطه بین ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره نهم)
شماره ۱۱۷/ تابستان ۱۴۰۵ (جلد سوم)/ صص ۴۵-۵۹

مریم زندیه
مربی گروه حسابداری، دانشگاه ملی مهارت، تهران، ایران.
M.zandiyeh70@gmail.com

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی رابطه بین ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این پژوهش از نوع مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیلی- علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی (پانل دیتا) است. در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۰۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ بررسی شده است. برای تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده‌ی پژوهش از نرم‌افزار Eviews 8.1 استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان از آن داشت که میان ضعف کنترل داخلی (پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت و از طریق شناسایی سود وزیان) و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: ضعف کنترل داخلی، ارزش شرکت، پانل دیتا.

مقدمه

یکی از کمک‌های مفیدی که حسابرس مستقل می‌تواند به مدیریت واحد مورد رسیدگی ارائه دهد، ارائه نامه مدیریت (نامه نقاط ضعف کنترل‌های داخلی و پیشنهادهای سازنده) است که ارائه این نامه مدیریت می‌تواند در حین حسابرسی ضمنی، بعد از اتمام حسابرسی ضمنی، حین حسابرسی نهایی و بعد از حسابرسی نهایی صورت گیرد. با توجه به اینکه حسابرس مستقل کلیه سیستم‌های مالی و مرتبط با آن را در حین حسابرسی بررسی می‌کند (شناخت سیستم ها) و همچنین با انجام رسیدگی‌ها به حساب های مختلف، می‌تواند به بسیاری از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی واحد مورد رسیدگی پی برد و آنها را طی نامه مدیریت به اطلاع مدیریت واحد مورد رسیدگی برساند. این نامه باید حاوی شرحی از نقاط ضعف مشاهده شده و پیشنهادهایی برای رفع آن نقاط ضعف توسط واحد مورد رسیدگی باشد. همچنین در نامه یاد شده باید از واحد مورد رسیدگی درخواست شود که نظر خود در مورد موارد مطرح شده و اقدامات به عمل آمده جهت رفع نقاط ضعف کنترل‌های داخلی را طی مدت زمان معینی به حسابرس مستقل گزارش کند و حسابرس مستقل در

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

حسابرسی‌های بعدی کنترل کند که آیا اظهارات واحد مورد رسیدگی صحیح است و نظر خود را مکتوب اعلام کند (واعظ و همکاران،۱۴۰۰).

کنترلهای داخلی، معیاری برای تعیین میزان بررسی‌های حسابرسان و نیز ارزیابی قابلیت اتکای گزارشهای مالی در نظر گرفته می‌شوند.کمیسیون بهورس اوراق بهادار به‌منظور اجرای بند ۴۰۴ قانون ساربینز آکسلی وجود چارچوب کنترل داخلی را الزامی می‌داند. مسئولیت چهارچوب کنترل داخلی معمولا بر عهدهٔ هیئت مدیره است و این چهارچوب باید شامل پنج بخش باشد. مدیران مؤسسات و سازمانها توجه بسیاری به سیستمهای کنترلهای داخلی دارند زیرا مدیران به خوبی می‌دانند در صورت نبود سیستم کنترل داخلی اثربخش، تحقق رسالت اصلی شرکت، حفظ سودآوری و کاهش رویدادهای غیرمنتظره، بسیار دشوار است و سیستم کنترلی وسیله‌ای است که سبب افزایش اطمینان به ارقام و اطلاعات حسابداری می‌شود و اعداد و اطلاعات، مبنایی برای تصمیمات در نظر گرفته می‌شوند. همچنین آنان را مطمئن می‌سازد سیستم و روشهای صحیح مالی و اداری در داخل مؤسسه ایشان به‌طور کامل اجرا شده است (جامعی و همکاران،۱۳۹۹).

بیان مسئله

واحدهای اقتصادی برای دستیابی به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت و تحقق ماموریت ها و چشم اندازها، حفظ توان مالی و سود آوری، مقابله با رویدادهای غیر منتظره و پاسخ گویی در برابر پاسخ خواهان (صاحبان سرمایه، دولت و ....) باید از یک سیستم کنترل داخلی اثربخش برخوردار باشند. کنترل داخلی، یک رویداد یا وضعیت خاص نیست، بلکه مجموعه ای از اقدامات متوالی و فراگیر است که به همه فعالیتهای سازمان نفوذ و تسری پیدا می‌کند. این اقدامات در گستره عملیات یک سازمان و به شکلی مستمر روی می دهد. آن ها درمسیری که مدیریت سازمان را اداره می کند و پیش می برد، به صورتی فراگیر و جدایی ناپذیر از آن وجود دارند (ساعدی و دستگیر،۱۳۹۶). کمیسیون بورس اوراق بهادار اجرای بند ۴۰۴ قانون ساربینز – اوکسلی را مستلزم وجود چارچوب کنترل داخلی می داند معمولا مسئولیت این چهارچوب بر عهده هیئت مدیره است و این چهارچوب باید شامل پنج جزء باشد. مدیران موسسات و سازمانها توجه وافری به سیستم‌های کنترل داخلی دارند، زیرا مدیران به خوبی می‌دانند در نبود یک سیستم کنترل داخلی اثر بخش، تحقق رسالت اصلی شرکت، حفظ سودآوری و به حداقل رساندن رویدادهای غیر منتظره بسیار مشکل است (کاوو و همکاران[1]،۲۰۲۴). سیستم کنترلی وسیله ایست که موجب می‌شود، نسبت به ارقام و اطلاعات حسابداری اطمینان بیشتری بیابند واعداد و اطلاعات مذکور را مبنای تصمیمات خود قرار دهند و همچنین آنان را مطمئن می سازد که سیستم و روشهای صحیح مالی واداری در داخل موسسه ایشان به طور کامل اجراء می شودصاحبان سرمایه و سایراشخاص ذی نفع در واحدهای اقتصادی تصور می کنند کنترل های داخلی ابزار دستیابی به اهداف واحداقتصادی هستند (قادری و همکاران،۱۴۰۲).

آنچه که حائز اهمیت است این است که حسابرس باید اطلاعات کاملی از کنترل‌های داخلی و ضعف‌های آن به طور کلی داشته باشد تا به محض مشاهده و برخورد با آن ها، پی به ضعف‌ها در کنترل‌های داخلی ببرد و آنها را به واحد مورد رسیدگی گزارش کند. بعضی از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی در بیشتر واحدهای مورد رسیدگی وجود دارند و بعضی از نقاط ضعف، خاص واحدهای رسیدگی بخصوصی هستند و بنابراین عمومیت چندانی ندارند و آنن ها را فقط می‌توان با بررسی دقیق سیستم‌های کنترل‌های داخلی، کشف کرد (ابراهیمی کردلرو همکاران،۱۳۹۷). از طرفی ، واژه ارزش، مفهوم کلی را شامل می‌شود که از نظر سهامداران و سایر ذی نفعان با توجه به منافع هر یک، به اشکال مختلف تعبیر می‌شود

[1] Cao et al

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

.شرکت‌های دارای نرخ بالای ایجاد ارزش، می‌توانند سریعتر رشد کنند، راحت تر به بازار سرمایه دسترسی پیدا کنند، شرایط بهتری برای کارکنان خود فراهم آورند و قابلیت بیشتری برای اداره منابع شان داشته باشند. بنابراین ایجاد ارزش می‌تواند معرف وجود ساختارهای رشد یافته باشد. در چنین ساختارهایی منابع مشتریان نیز بهتر تامین می‌شود چرا که شرکت می‌تواند سرمایه‌هایی با هزینه کمتر جذب کند. پایین بودن هزینه سرمایه در فعالیت‌های سرمایه گذاری موجب می‌شود انتظارات مشتریان در زمینه قیمت کالا یا خدمات تامین شود (فخاری و کبیری،۱۳۹۷).

هدف این تحقیق بر اساس مطالب بیان شده در بالا، بررسی رابطه بین ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران باشد. ودر صدد پاسخگویی به این پرسش است که آیا میان ضعف کنترل داخلی شرکت و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

فرض اساسی در بحث های عمومی و گزارش ها این است که کنترل داخلی، کیفیت گزارشگری مالی را بهبود می بخشد و مشکلات حاکمیتی را کاهش می‌دهد و در این بخش، تئوری نمایندگی، چارچوبی را برای این فرض ارائه می‌کند و آن افزایش هزینه‌های نمایندگی است (محمدپور و همکاران، ۱۳۹۲). طراحی و استقرار مناسب سامانه های کنترل داخلی در واحدهای اقتصادی یکی از مهمترین عوامل تحقق اثر بخشی و کارایی عملیات، ارتقای پاسخگویی و شفافیت مالی، رعایت قوانین و مقررات و کمک به پیشگیری از تقلب و سوء استفاده های مالی به شمار می‌رود. از این رو نهادهای حرفه ای و قانون گذاری کشورهای مختلف به تدوین چارچوب ها، بیانیه‌ها و رهنمودهایی در ارتباط با نحوه ی استقرار، ارزیابی و گزارشگری کنترل‌های داخلی توسط مدیریت و حسابرسی کنترل داخلی توسط حسابرسان واحدهای اقتصادی پرداخته اند (وکیلی فرد و همکاران،۱۳۹۲).

ضعف کنترل داخلی (ICW)

کنترل داخلی فرآیندی است که بوسیله مدیریت و سایر کارکنان طراحی و اجرا می شود تا از دستیابی به اهداف واحد مورد رسیدگی در زمینه قابلیت اعتماد گزارشگری مالی، اثر بخشی و کارایی عملیات و رعایت قوانیین و مقررات مربوط اطمینانی مقبول بدست آید (افضل نیا،۱۳۹۸). ضعف کنترلهای داخلی می تواند به ریسک اطلاعاتی سهامداران و درنتیجه افزایش هزینه سرمایه شرکت، افزایش انحرافات (عمدی یا غیر عمدی) جانبدارانه در گزارش سودآوری، کاهش اثربخشی و کارایی عملیات تجاری و در نتیجه عدم تداو م سودآوری شرکت، منجر گردد. بنابراین انتظار می‌رود که کنترلهای داخلی ضعیف بر شاخص ریسک سیستماتیک شرکتها که براساس هم بستگی بازده سهام با بازده بازار محاسبه می‌شود، تأثیر مستقیم داشته باشد. شاخصی که برابر یک است، اگر شرکت ضعف عمده در کنترل های داخلی داشته باشد و در غیر اینصورت برابر صفر می‌باشد (بیک بشرویه و همکاران،۱۴۰۴). برای شناسایی ضعف های کنترل داخلی از گزارش های حسابرسی شرکت ها استفاده گردید، دلیل این کار نبود قانون و دستورالعمل مدون در رابطه با شناسایی و گزارشگری ضعف های عمده کنترل های داخلی در دوره مورد بررسی بوده است. نقاط ضعف بااهمیت کنترل داخلی از گزارش حسابرسان مستقل بدست آمده است (حسنی و همکاران،۱۴۰۲). با توجه به اینکه در گزارش حسابرسی تنها نقاط ضعف بااهمیت کنترل های داخلی شرکت به عنوان بند شرط ارائه می گردد و از ارائه همه نقاط ضعف که حسابرس قبلا در نامه مدیریت به آنها پرداخته است پرهیز می گردد، در این تحقیق همه بندهای شرط مربوط به ضعف های کنترل های داخلی به عنوان نقاط ضعف با اهمیت کنترل های داخلی در نظر گرفته شده است. تعداد ضعف های بااهمیت کنترل

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

داخلی در گزارش حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره تحقیق استخراج شده است (حاجیها و همکاران،۱۳۹۶).

بنابراین در این تحقیق، منظور از ضعف های بااهمیت ضعف هایی است که حسابرس در گزارش به آن اشاره می‌کند و معمولا طی سال مالی بر طرف می شود و در برخی موارد برطرف نمی‌گردد. به عنوان مثال ضعف های موجود در حساب های دریافتنی، موجودی کالا، دارایی ها، مالیات یا به عنوان مثال مواردی که مربوط به تصمیمات هیئت مدیره است و این ضعف ها در سطح حساب های شرکت و در سطح خود شرکت وجود دارند. ضعف بااهمیت در کنترل داخلی شرکت عبارت است از یک نارسایی، یا ترکیبی از نارسایی‌ها، در کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی به‌طوری که به واسطه آن، امکان معقولی وجود داشته باشد یک تحریف بااهمیت صورت‌های مالی سالانه یا میان‌دوره‌ای شرکت، پیش‌گیری نشود یا به موقع کشف نگردد (لای و همکاران[1]،۲۰۲۰). ضعف بااهمیت در کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی حتی هنگام نبود تحریف بااهمیت در صورت‌های مالی نیز می‌تواند وجود داشته باشد. یک نارسایی در کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی وقتی وجود دارد که طراحی یا اجرای یک کنترل به مدیریت یا کارکنان اجازه ندهد در روال عادی اجرای وظایف و کارکردهای محوله به آن‌ها، از یک تحریف پیش‌گیری کنند یا آن را در چارچوب زمانی به‌موقع کشف نمایند (حاجیها و حسین نژاد،۱۳۹۴). ضعف کنترل داخلی متغیر مصنوعی‌ای است که اگر ضعف کنترل داخلی در شرکت مورد بررسی وجود داشته باشد برابر ۱ و در غیر این‌صورت برابر صفر خواهد بود. کنترل های داخلی موثر این اطمینان را می‌دهد که واحد تجاری می تواند به اهدافش برسد. برای رسیدن به این هدف باید اطمینان حاصل شود که گزارش‌های کنترل داخلی قابل اعتماد هستند. این شامل دستیابی کارآمد به قوانین و مقررات و سیاست ها و تعهدات شرکت است (خوشکار و همکاران، ۱۳۹۹).

ارزش شرکت

ارزش یک قلم دارائی، اعم از اینکه واقعی یا مالی باشد، بستگی به این دارد که تا چه حد بتواند خواسته‌ها و نیازهای اشخاص را ارضاء کند، ارزش یا مطلوبیت دارائی‌های یک شرکت در گرو توانائی آن در ایجاد جریانات نقدی در یک دوره معین زمانی است. برای تعیین ارزش دارائی‌ها از مفاهیم متعددی استفاده می‌شود. این مفاهیم عبارتند از: ارزش دفتری، ارزش بازار، ارزش با فرض تداوم فعالیت، ارزش با فرض انحلال شرکت و ارزش ذاتی سهام یک شرکت (گائو و جیا[2]،۲۰۱۶). هریک از این مفاهیم کاربردی خاص خود دارد و به این وابسته است که آیا ارزش تک‌تک اقلام دارائی شرکت تعیین گردد یا ارزش کل شرکت. از آنجایی که موجودی های نقدی و سرمایه در گردش، اغلب بخش قابل توجهی از سرمایه شرکت ها را تشکیل می دهند، انتظار می‌رود بر تعیین ارزش شرکت تاثیر گذار باشند. پژوهش های بسیاری در مورد تاثیر تصمیمات بلند مدت بر ارزش شرکت انجام گردیده است. اما موضوع تاثیر تصمیمات کوتاه مدت بر ارزش شرکت، به تازگی مورد توجه قرار گرفته و پژوهشگران کشورهای غربی در سالهای اخیر، از دیدگاه های گوناگون آن را مورد واکاوی قرار داده اند. بدلیل در حال رشد بودن بازار سرمایه ، تفاوت ساختارهای تامین منابع مالی و بطور کلی تفاوت محیط اقتصادی، نیاز به بررسی این موضوع در داخل کشور نیز وجود دارد (خدمتی و همکاران[3]،۲۰۲۰).

[1] Lai et al
[2] Gao, X., & Jia, Y
[3] Khedmati et al

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

در ادبیات مالی، هدف شرکت افزایش ثروت سهامداران و به سخن دیگر افزایش ارزش شرکت تعریف شده است. از سوی دیگر ارزش کل دارایی ها یا ارزش مجموع بدهی ها و حقوق صاحبان سهام نیز بعنوان ارزش کل شرکت بیان گردیده است. مادیلیانی و میلر۱۹۵۸ نظریه ای را بیان نمودند که بر اساس آن در یک بازار کامل سرمایه، ساختار سرمایه مهم نیست، و تا زمانی که شرکت جریان نقد کافی برای ایفای تعهداتش بوجود می آورد، مهم نیست که چه میزان بدهی را با خود به همراه دارد. در حالی که در واقع شرکتها در بازارهای ناقص سرمایه فعالیت می کنند که در آن هزینه هایی نمایندگی، مالیات، ورشکستگی و غیره وجود دارد. همه ی اینها تعیین ساختار سرمایه بهینه را مبدل به یک سوال مهم نموده که شرکتها برای بیشینه نمودن ارزششان نیازمند پاسخ گویی به آن هستند. بنابراین سطح بدهی های بلند مدت و همچنین میزان حقوق صاحبان سهام و ترکیب آنها برای تامین مالی دارایی های غیر جاری مهم است (غالی و همکاران[1]، ۲۰۲۰).

صدیقی و همکاران (۱۴۰۲)، در تحقیقی به بررسی ارائه مدل سنجش کیفیت ساختار کنترلهای داخلی برای شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش کیفیت ساختار کنترلهای داخلی در قالب سه بعد محیطی، ساختاری- اجرایی و نتایج طبقه بندی گردید، بعد محیطی شامل سه مؤلفه (نظام فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی محل فعالیت شرکت، ساختار قانونی، سیاسی و اقتصادی حاکم بر شرکت و ساختار عمومی شرکت) و بیست شاخص می‌باشد، بعد ساختاری- اجرایی شامل چهار مؤلفه (ساختار هیئت مدیره، کمیته‌های تخصصی هیئت مدیره، ساختار مدیریت ارشد شرکت و ساختار نظارتی درون شرکتی) و پنجاه و هشت شاخص می‌باشد و بعد نتایج شامل پنج مؤلفه (گزارش ارزیابی کنترلهای داخلی، گزارش حسابرس مستقل، رعایت قوانین و مقررات توسط شرکت، ساختار مالیاتی و بیمه‌ای شرکت و شفافیت و کیفیت گزارشگری- رعایت عدالت و انصاف در شرکت) و سی و سه شاخص است.

سید علی واعظ و همکاران (۱۴۰۰)، در تحقیقی به بررسی تاثیر سرمایه‌گذاری و رتبه اعتباری بر رابطه بین ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیهها نشان داد ضعف کنترل داخلی بر ارزش شرکت تاثیر منفی دارد و سرمایه‌گذاری بر رابطه بین ضعف کنترلهای داخلی و ارزش شرکت بی تاثیر است ولی رتبه اعتباری تاثیر ضعف کنترلهای داخلی برارزش شرکت را تحت تاثیر قرار داده و سبب افزایش ارزش شرکت میشود. به عبارتی رتبه اعتباری بالا، به عنوان جایگزینی برای ضعف کنترل داخلی از افزایش هزینه سرمایه جلوگیری می‌کند.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

آنچه که حائز اهمیت است این است که حسابرس باید اطلاعات کاملی از کنترل های داخلی و ضعف های آن به طور کلی داشته باشد تا به محض مشاهده و برخورد با آنها، پی به ضعف ها در کنترل های داخلی برد و آنها را به واحد مورد رسیدگی گزارش کند. بعضی از نقاط ضعف کنترل‌های داخلی در بیشتر واحدهای مورد رسیدگی وجود دارند و بعضی از نقاط ضعف، خاص واحدهای رسیدگی بخصوصی هستند و بنابراین عمومیت چندانی ندارند و آنها را فقط می توان با بررسی دقیق سیستم های کنترل های داخلی، کشف کرد. نامه مدیریتی که با توجه به بررسی های دقیق نقاط ضعف موجود در کنترل های داخلی یک واحد مورد رسیدگی تهیه شده باشد، می تواند کمک بسیار زیادی به مدیریت و مسوولان واحد مورد رسیدگی باشد تا با رفع آنها، بتوان صورت های مالی قابل اتکا در فواصل زمانی مختلف تهیه و به

[1] Ghaly et al

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

استفاده کنندگان از صورت های مالی ارائه کرد و با رفع این نواقص ارزش شرکت را بالا ببرند. استفاده کنندگان اصلی این پژوهش عبارتند از : مدیران و کارکنان شرکت و همچنین سازمان بورس اوراق بهادار و موسسات حسابرسی است.

اهداف پژوهش

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه میان ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر ماهیت و محتوا از نوع همبستگی است، که با استفاده از داده‌های ثانویه مستخرج از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل رابطه‌ی همبستگی می‌پردازد. انجام این پژوهش در چهارچوب استدلال قیاسی –استقرایی صورت خواهد گرفت. علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. پژوهش همبستگی یکی از انواع پژوهشات توصیفی است. در پژوهش حاضر ابتدا همبستگی بین متغیرهای پژوهش را مورد آزمون قرار داده و در صورت وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش اقدام به برآورد مدل‌های رگرسیونی چندگانه خواهیم نمود. از سوی دیگر پژوهش حاضر از نوع پس رویدادی (نیمه تجربی) است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورت‌های مالی شرکت‌ها) انجام می‌گیرد. همچنین این پژوهش از نوع مطالعه ای کتابخانه ای و تحلیلی – علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده های تابلویی (پانل دیتا) نیز می باشد. پژوهش ازحیث هدف کاربردی و از حیث روش توصیفی– همبستگی قلمداد می‌شود.

قلمرو پژوهش

قلمرو موضوعی این تحقیق بررسی رابطه میان ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. همچنین این پژوهش اطلاعات مالی ۱۰۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ بررسی شده است.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی پژوهش

میان ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی اول

میان ضعف کنترل داخلی (پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت) و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم

میان ضعف کنترل داخلی(از طریق شناسایی سود وزیان) و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

مدل و متغیرهای پژوهش

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

$$Q\ Tobin's = \alpha + \beta_1\ ICW + \beta_2\ Size_{it} + \beta_3\ Lev_{it} + \beta_4\ MTB_{it} + \beta_5\ GROWTH + \varepsilon$$

ارزش شرکت: برای محاسبه ارزش شرکت از معیار کیوتوبین استفاده شده است. برای محاسبه کیوتوبین روش ها و نسخه های متفاوتی وجود دارد، به همین جهت از نسخه کیوتوبین ساده به شرح زیر استفاده شده است:

Q_s= (VOCSI+EMVOPSI+BVLTLI+BVCLI)/BVTAI

VOCSI: ارزش سهام عادی در پایان سال

EMVOPSI: ارزش بازار پایان سال سهام ممتاز

BVLTLI: ارزش دفتری پایان سال بدهی های بلند مدت

BVCLI: ارزش دفتری پایان سال بدهی های با سررسید کمتر از یکسال

BVTAI: ارزش دفتری پایان سال کل دارایی های شرکت

متغیرکنترلی

اهرم مالی: نسبت بدهیها به داراییها (اهرم مالی) شرکت i درسال t

اندازه شرکت: اندازه شرکت لگاریتم طبیعی مجموع دارایی های شرکت i در پایان سال t

رشد شرکت: درصد تغییر در مجموع دارایی های شرکت i در پایان سال t نسبت به سال t-1

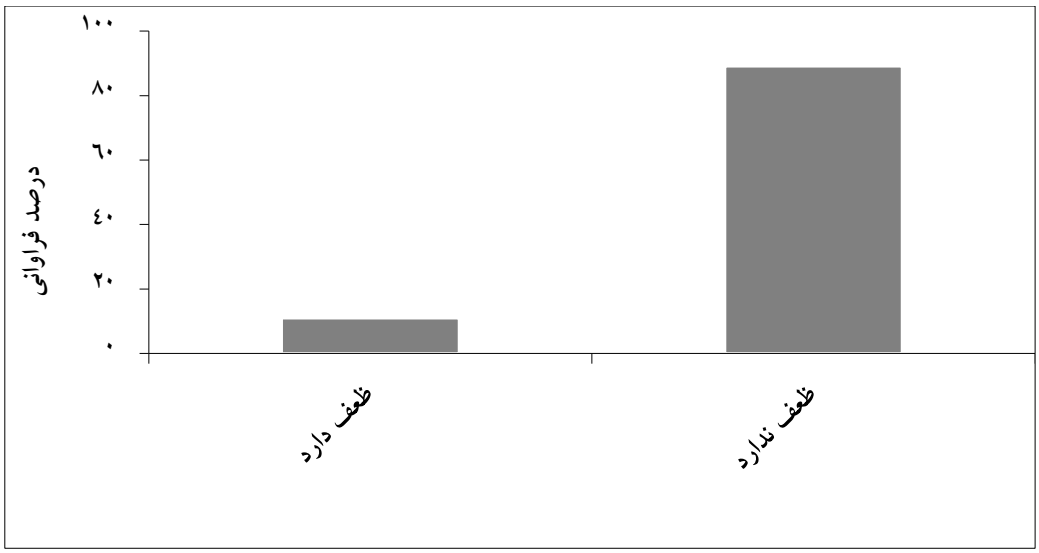
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (متغیر فرصتهای رشد) شرکت i درسال t

آمار توصیفی

الف- توصیف متغیر مستقل (ضعف کنترل داخلی از طریق بررسی سود و زیان)

جدول (۱): تعداد شرکتهای که کنترل داخلی دارند و یا ندارند

		فراوانی	درصد فراوانی
شرکتها	ضعف کنترل داخلی دارد	۵۸	۱۰/۹
	ضعف کنترل داخلی ندارد	۴۷۲	۸۹/۱
	مجموع (سال شرکت)	۵۳۰	۱۰۰

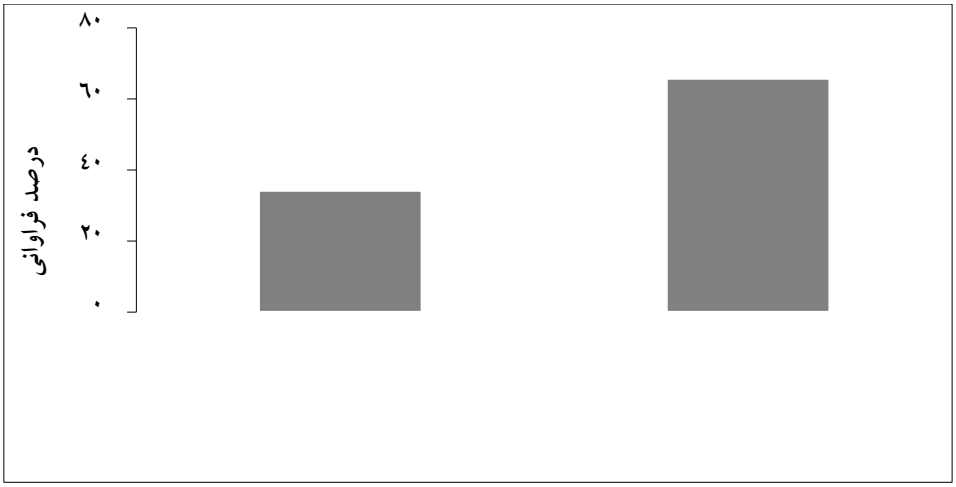
www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

در جدول فوق مشاهده می شود در طی دوره تحقیق ۱۰/۹ درصد شرکتها از طریق ارزیابی سود زیان ضعف کنترل داخلی دارند و ۸۹/۱ درصد ضعف کنترل داخلی ندارند.

ب- توصیف متغیر مستقل (ضعف کنترل داخلی از طریق پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت)

جدول (۲): تعداد شرکتهای که کنترل داخلی دارند و یا ندارند

		فراوانی	درصد فراوانی
شرکتها	ضعف کنترل داخلی دارد	۱۸۱	۳۴/۲
	ضعف کنترل داخلی ندارد	۳۴۹	۶۵/۸
	مجموع (سال شرکت)	۵۳۰	۱۰۰

در جدول فوق مشاهده می شود در طی دوره تحقیق ۳۴/۲ درصد شرکتها از طریق پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت ضعف کنترل داخلی دارند و ۶۵/۸ درصد ضعف کنترل داخلی ندارند.

توصیف متغیرها

جدول (۳): توصیف متغیرهای وابسته و مستقل

متغیرها	نوع متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
Q Tobin's	وابسته	۱/۷۷۲	۱/۴۸۷	۰/۹۰۱	۲/۰۴۶	۸/۵۲۰
Size	کنترلی	۶/۱۶۱	۶/۰۴۴	۰/۶۲۲	۰/۹۶۱	۴/۵۹۴
Lev	کنترلی	۰/۵۹۱	۰/۵۹۸	۰/۲۰۳	-۰/۰۴۱۸	۳/۳۲۷
MTB	کنترلی	۳/۱۷۵	۲/۳۲۵	۹/۵۰۲	۲/۳۳۶	۱۳/۴۱۲
GROWTH	کنترلی	۰/۱۹۷	۰/۱۳۵	۰//۲۶۴	۱/۶۴۸	۷/۷۸۳

در جدول فوق مشاهده می شود که میانگین شاخص کیو توبین برابر با ۱/۷۷۲ و انحراف معیار آن ۰/۹۰۱ می باشد مقدار چولگی آن (۲/۰۴۶) در حد قابل قبولی است ولی دارای کشیدگی (۸/۵۲۰) نسبتا بالایی است ، که این نشان می دهد این متغیر از توزیع نرمالی پیروی نمی کند. هم چنین مشاهده می شود که میانگین اندازه شرکت برابر با ۶/۱۶۱ و انحراف معیار آن ۰/۶۲۲ می باشد مقدار چولگی آن (۰/۹۶۱) در حد قابل قبولی است و دارای کشیدگی (۴/۵۹۴) نسبتا معقولی است ، که این نشان می دهد این متغیر از به توزیع نرمال نزدیک است. هم چنین مشاهده می شود که میانگین اهرم مالی برابر با ۰/۵۹۱ و انحراف معیار آن ۰/۲۰۳ می باشد مقدار چولگی آن (-۰/۰۴۱۸) در حد قابل قبولی است و دارای کشیدگی (۳/۳۲۷) نسبتا معقولی است ، که این نشان می دهد این متغیر از به توزیع نرمال نزدیک است. همچنین

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

میانگین ارزش بازار به ارزش دفتری برابر با ۳/۱۷۵ و انحراف معیار آن ۹/۵۰۲ می باشد مقدار چولگی آن (۲/۳۳۶) در حد قابل قبولی است ولی دارای کشیدگی (۱۳/۴۱۲) نسبتا بالایی است، که این نشان می‌دهد این متغیر از توزیع نرمالی پیروی نمی کند. در جدول فوق مشاهده می‌شود که میانگین رشد شرکت برابر با ۰/۱۹۷ و انحراف معیار آن ۰/۲۶۴ می باشد مقدار چولگی آن (۱/۶۴۸) در حد قابل قبولی است ولی دارای کشیدگی (۷/۷۸۳) نسبتا بالایی است ، که این نشان می‌دهد این متغیر از توزیع نرمالی پیروی نمی‌کند.

جارک برا

H0: داده‌ها برای متغیرهای پژوهش از توزیع نرمال پیروی نمی‌کند.

H1: داده‌ها برای متغیرهای پژوهش از توزیع نرمال پیروی می‌کند.

جدول (۴): آزمون جارک برا

متغیرها	Jarque-Bera	Prob.
Q Tobin's	۱۰۴۳/۱	۰/۰۰
Size	۱۳۷/۸۴	۰/۰۰
Lev	۲/۵۱	۰/۱۸۳
MTB	۳۸۰۱۹۱/۳	۰/۰۰
GROWTH	۷۴۵/۵	۰/۰۰

یکی از پیش نیازهای رگرسیون نرمال بودن داد های متغیرها تحقیق می باشد زیرا در صورتی که توزیع متغیرها نرمال نباشد ممکن نتایج واقعی از آزمون رگرسیون بدست نیاید . بنابراین برای مشخص شدن توزیع متغیرها معمولا از آزمون جارک–براو استفاده شده است، نشان می دهد. توزیع متغیر های تحقیق بجز اهرم مالی غیر نرمال است بنابراین محقق جهت نرمال کردن این داد های متغیرها (از بین بردن داد های پرت) از تکنیکهای ریاضی استفاده می‌کند.

آزمون ریشه واحد

قبل از تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌ها پایایی متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. به عبارتی متغیرها بایستی برای برآود مدل های تحقیق پایایی داشته باشند تا نتایج کاذبی از برآورد مدل حاصل نشود به همین منظور از آزمون ریشه واحد استفاده می شود بدین منظور از آزمون ریشه واحد استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر ارایه شده است. نتایج نشان می‌دهد که سطح معنی داری آزمون ریشه واحد (unit root). برای کلیه متغیرها تحقیق کمتر از ۵ درصد است لذا این متغیرها دارای پایایی لازم هستند.

جدول (۵): آزمون ریشه واحد

متغیرها	آماره	احتمال
ICW1	-۲۰/۲۱	۰/۰۰
ICW2	-۲۰/۹۷	۰/۰۰
Q Tobin's	-۶/۶۱	۰/۰۰
Size	-۱۵/۷۹	۰/۰۰
Lev	-۲۳/۲۸	۰/۰۰
MTB	-۲۲/۵۸	۰/۰۰

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

GROWTH	-۲۱/۴۳	۰/۰۰

در جدول فوق مشاهده می‌شود که سطح معنی داری آزمون ریشه واحد برای کلیه متغیرها تحقیق کمتر از ۰/۰۵ است و این نشان می‌دهد این متغیرها از پایایی لازم جهت تجزیه و تحلیل برخودار هستند.

آزمون ناهمسانی واریانس

در این پژوهش برای تخمین ناهمسانی واریانس از آزمون بروش پاگان استفاده شده است.

جدول (۶): آزمون ناهمسانی واریانس

فرضیات	آماره	احتمال	p
فرضیه اول	۰/۰۱۸۶	۰/۸۹۱	P>0.05
فرضیه دوم	۰/۰۰۹۵	۰/۸۲۲	P>0.05

با توجه به نتایج مشاهده شده، که سطح معنی داری آزمون بیش از ۰/۰۵ درصد است می‌توان بیان داشت که مدل‌های پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها دارای ناهمسانی واریانس نبوده و برای انجام و آزمون فرضیه‌ها مناسب می باشند.

آزمون F لیمرو هاسمن

جدول (۷): آزمون لیمر و هاسمن

فرضیات	آماره F لیمر	احتمال	p-	نتیجه	آماره هاسمن	احتمال	p-	نتیجه
فرضیه اول	۰/۹۴۱	۰/۶۸۷	P>0.05	داده های پولینگ	-	-	-	-
فرضیه دوم	۰/۹۵۹	۰/۶۳۲	P>0.05	داده های پولینگ	-	-	-	-

در تمامی فرضیات با توجه به اینکه مقدار p- برای آزمون لیمر به دست آمده بیشتر از ۰/۰۵ است لذا برای فرضیه‌ها روش تلفیقی (پولینگ) استفاده شده است.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش

در این فرضیه به دلیل این که آزمون لیمر معنی دار نشده، برای برآورد مدل از روش پولینگ و برای برآورد مدل از حداقل مربعات استفاده شده است. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴۴ است یعنی در حدود ۷۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته (ارزش شرکت) توسط مدل بیان می‌گردد. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد.آماره دوربین- واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می‌شود که اگر مقدار آماره دوربین – واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین- واتسون طبق جدول ۲/۱۴ می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد. از طرفی میزان خطای آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد لذا می توان گفت که مدل فرضیه معنی دار است و می توان آن را تفسیر کرد.برای نتیجه گیری از

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

مدل فرضیه نحوه داوری به این صورت است که اگر مقدار t در ناحیه رد قرار گیرد فرض صفر رد می شود. ولی از مقدار سطح معناداری آزمون t برای رد یا عدم رد فرض صفر استفاده می شود.

جدول (۸): ضرایب رگرسیون برای فرضیه اول

$$Q\ Tobin's\ it = \alpha 0 + \beta 1\ ICW1it + \beta 2\ SIZE\ it + \beta 3\ LEV\ it + \beta 4\ MTB\ it + \beta 4\ GROWTH\ it + \varepsilon$$

متغیر مستقل	Coefficient	Std. Error	T-Statistic	Prob.
ICW1	-۰/۱۹۹	۰/۰۵۰۸	-۳/۹۱۳	۰/۰۰
SIZE	۰/۰۰۱۶۸	۰/۰۳۳۰	۰/۰۵۰۹	۰/۹۵۹
LEV	-۱/۸۷	۰/۱۰۳	-۱۸/۰۱۸	۰/۰۰
MTB	۰/۳۱۹	۰/۰۱۱۳	۲۸/۲۳	۰/۰۰
GROWTH	۰/۱۵۴	۰/۰۷۶۸	۲/۰۱۲۵	۰/۰۴۴
C	۱/۹۲۸	۰/۲۱۱	۹/۱۲۵	۰/۰۰
ضریب تعیین		۰/۷۴۴		
آزمون F		۳۰۴/۸۹		
سطح معنی داری F		۰/۰۰		
دوربین واتسون		۲/۱۴		

نتیجه جدول فوق نشا ن می‌دهد که سطح معنی داری آزمون t برای ضعف کنترل داخلی (پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت) کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰) که این نشان می‌دهد متغیر وابسته تحت تاثیر آن قرار گرفته است و به عبارتی ضعف کنترل داخلی باعث کاهش ارزش شرکت می‌شود.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش

در این فرضیه به دلیل این که آزمون لیمر معنی دار نشده، برای برآورد مدل از روش پولینگ و برای برآورد مدل از حداقل مربعات استفاده شده است. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴۰ است یعنی در حدود ۷۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته (ارزش شرکت) توسط مدل بیان می‌گردد. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد.آماره دوربین-واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می‌شود که اگر مقدار آماره دوربین – واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین- واتسون طبق جدول ۲/۱۲می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد. از طرفی میزان خطای آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد لذا می توان گفت که مدل فرضیه معنی دار است و می توان آن را تفسیر کرد.برای نتیجه گیری از مدل فرضیه نحوه داوری به این صورت است که اگر مقدار t در ناحیه رد قرار گیرد فرض صفر رد می شود. ولی از مقدار سطح معناداری آزمون t برای رد یا عدم رد فرض صفر استفاده می‌شود.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

جدول (۹): ضرایب رگرسیون برای فرضیه دوم

$$Q\ Tobin's\ it = \alpha 0 + \beta 1\ ICW2it + \beta 2\ SIZE\ it + \beta 3\ LEV\ it + \beta 4\ MTB\ it + \beta 4\ GROWTH\ it + \varepsilon$$

متغیر مستقل	Coefficient	Std. Error	T-Statistic	Prob.
ICW2	-۰/۲۰۲	۰/۰۷۰۱	-۲/۸۸	۰/۰۰۴۱
SIZE	-۰/۰۰۷۵	۰/۰۳۳۱	-۰/۲۲۹	۰/۸۱۸
LEV	-۱/۹۵	۰/۱۰۱	-۱۹/۱۳	۰/۰۰
MTB	۰/۳۳۸	۰/۰۰۹۹	۳۴/۰۸	۰/۰۰
GROWTH	۰/۱۴۸	۰/۰۷۷۴	۱/۹۲۰	۰/۰۵۵
C	۱/۹۳۱	۰/۲۱۲	۹/۰۷۳	۰/۰۰
ضریب تعیین		۰/۷۴۰		
آزمون F		۲۹۹/۵۸		
سطح معنی داری F		۰/۰۰		
دوربین واتسون		۲/۱۲		

نتیجه جدول فوق نشا ن می‌دهد که سطح معنی داری آزمون t برای ضعف کنترل داخلی (از طریق شناسایی سود وزیان) کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰) که این نشان می‌دهد متغیر وابسته تحت تاثیر آن قرار گرفته است و به عبارتی ضعف کنترل داخلی باعث کاهش ارزش شرکت می‌شود.

نتایج فرضیات

نتیجه فرضیه اول

برای آزمون این فرضیه که عنوان می کند میان ضعف کنترل داخلی (پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت) و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد، در این فرضیه می بینیم به دلیل این که آزمون لیمر معنی دار نشده ، برای برآورد مدل از روش پولینگ و برای برآورد مدل از حداقل مربعات استفاده شده است. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴۴ است یعنی در حدود ۷۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته (ارزش شرکت) توسط مدل بیان می‌گردد. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد.آماره دوربین– واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می‌شود که اگر مقدار آماره دوربین – واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین– واتسون طبق جدول ۲/۱۴می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. از طرفی میزان خطای آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد لذا می‌توان گفت که مدل فرضیه معنی دار است و می‌توان آن را تفسیر کرد.برای نتیجه گیری از مدل فرضیه نحوه داوری به این صورت است که اگر مقدار t در ناحیه رد قرار گیرد فرض صفر رد می شود. ولی از مقدار سطح معناداری آزمون t برای رد یا عدم رد فرض صفر استفاده می‌شود.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

نتیجه جدول ۸ نشان می‌دهد که سطح معنی داری آزمون t برای ضعف کنترل داخلی(پایین بودن فروش شرکت نسبت به میانگین صنعت) کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰) که این نشان می‌دهد متغیر وابسته تحت تاثیر آن قرار گرفته است و به عبارتی ضعف کنترل داخلی باعث کاهش ارزش شرکت می‌شود.

نتیجه فرضیه دوم

برای آزمون این فرضیه که عنوان می‌کند میان ضعف کنترل داخلی (از طریق شناسایی سود وزیان) و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد، در این فرضیه می‌بینیم به دلیل این که آزمون لیمر معنی دار نشده ، برای برآورد مدل از روش پولینگ و برای برآورد مدل از حداقل مربعات استفاده شده است .میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴۰ است یعنی در حدود ۷۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته (ارزش شرکت) توسط مدل بیان می‌گردد. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد.آماره دوربین– واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می‌شود که اگر مقدار آماره دوربین – واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین– واتسون طبق جدول ۲/۱۲می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. از طرفی میزان خطای آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد لذا می‌توان گفت که مدل فرضیه معنی دار است و می توان آن را تفسیر کرد. برای نتیجه گیری از مدل فرضیه نحوه داوری به این صورت است که اگر مقدار t در ناحیه رد قرار گیرد فرض صفر رد می شود. ولی از مقدار سطح معناداری آزمون t برای رد یا عدم رد فرض صفر استفاده می‌شود.
نتیجه جدول ۹ نشان می‌دهد که سطح معنی داری آزمون t برای ضعف کنترل داخلی (از طریق شناسایی سود وزیان) کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰) که این نشان می‌دهد متغیر وابسته تحت تاثیر آن قرار گرفته است و به عبارتی ضعف کنترل داخلی باعث کاهش ارزش شرکت می‌شود.

پیشنهادات و محدودیت های پژوهش

با توجه به پژوهش حاضر موضوعات، بررسی رابطه بین تخصص حسابرس در IT بر ضعف کنترل داخلی، بررسی رابطه بین تخصص حسابرس در صنعت بر ضعف کنترل داخلی، بررسی رابطه بین عملکرد شرکت بر ضعف کنترل‌های داخلی، پیشنهاد می‌گردد. محدودیت هایی که در اجرای این پژوهش وجود داشته ودر تعبیر و تفسیر نتایج پژوهش و قابلیت تعمیم آن بایستی مورد ملاحظه قرار گیرند به شرح زیر است:

۱– در این پژوهش سعی شده است که متغیرهای کنترل و مداخله گر که بواسطه تحقیقات ومطالعات صورت گرفته، شناسایی شده است در برازش مدل رگرسیون مورد استفاده قرار گیرد. اما با توجه به وجود عوامل مداخله گر دیگر، از جمله عوامل رفتاری سهامداران، عامل تورم و سایر عوامل اقتصادی خرد وکلان در سطح شرکتها و جامعه، که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات در برازش مدل رگرسیون مورد استفاده قرار نگرفته است، می توان این عوامل را از جمله محدودیت های پژوهش دانست.

۲– استفاده از تحلیل عاملی برای تبدیل متغیرهای اسمی به کیفی می‌تواند به عنوان محدودیت دیگر این پژوهش مطرح باشد.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

۳- در هر تحقیقی جامعه آماری معمولاً انگیزه لازم برای همکاری در روند تحقیق را نداشته. از این جهت عدم همکاری جامعه آماری می‌تواند تعمیم نتایج حاصل را محدود سازد از طرفی پاسخ دهندگان معمولاً در شرایط آزمون نسبت به شرایط واقعی پاسخ‌های صحیحی را ارائه نمی‌دهند.

منابع

- ✓ ابراهیمی کردلر، علی، حسن بیگی، وحید، غواصی کناری، محمد، (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر نقاط ضعف کنترلهای داخلی بر عملکرد و ارزش شرکت، مجله علمی- پژوهشی دانش حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۳، پیاپی ۱۸، پاییز ۱۳۹۷ صص ۴۵-۶۸.
- ✓ افضل نیا، سید حسن، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین ضعف کنترل داخلی و هزینه بدهی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۲، شماره ۲۲، پاییز ۱۳۹۸، جلد اول، صص ۳۲-۴۴.
- ✓ بیک بشرویه، سلمان، رمضانی، محمد مهدی، نظری، سعیده، (۱۴۰۴)، بررسی تأثیر افشای ضعف کنترل های داخلی بر کارایی سرمایه گذاری در نیروی انسانی، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۳۲، شماره ۳، صص ۴۸۶-۵۰۷.
- ✓ حاجیها، زهره، همکاران، (۱۳۹۶)، ضعف در کنترل های داخلی و تاخیر گزارش حسابرسی، فصلنامه حسابداری مالی، سال نهم، شماره ۳۳، بهار ۹۶، صص ۷۸-۹۶.
- ✓ حاجیها، زهره، حسین نژاد، سهیلا، (۱۳۹۴)، عوامل تاثیر گذاری بر نقاط ضعف با اهمیت کنترل داخلی، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال۷، شماره ۲۶، تابستان ۹۴، صص ۱۱۹-۱۳۷.
- ✓ حسنی، ماریه، گرکز، منصور، معطوفی، علیرضا، دیده خانی، حسین، (۱۴۰۲)، ضعفهای با اهمیت در کنترل داخلی و پدیده رفتار جمعی شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال شانزدهم، شماره ۶۳ ، صص ۵۹-۸۴.
- ✓ جامعی، رضا، کولی وند، زهره، محمدی کلاره، نیلوفر، (۱۳۹۹)، بررسی رابطه بین ضعف کنترل داخلی و حقالزحمهٔ حسابرسی با تأکید بر ارتباطات سیاسی در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهشهای حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره ۲، پیاپی ۴۴ ، تابستان ۱۳۹۹، صص ۹۹-۱۱۴.
- ✓ خیاط بهبهان، زهرا، دهدار بهبهانی، حسین، رستمی، یزدان، (۱۳۹۴)، راهنمای کاربردی پروپزال نویسی در مطالعات علوم انسانی، انتشارات سخنوران، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۳۷۹۶۲۶۱، بهار ۱۳۹۴.
- ✓ خوشکار، فرزین، ممنون، احمد، استواری، حمید، نظری، فرشته، (۱۳۹۹)، تأثیر کیفیت کنترل داخلی بر نقدشوندگی سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی تخصصی پژوهش در حسابداری و علوم اقتصادی، سال ۴، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۹، جلد اول، صص۶۳-۷۳.
- ✓ دهدار بهبهانی، حسین، خیاط بهبهانی، زهرا، حسن زاده، محبوبه، رستمی، یزدان، (۱۳۹۴)، آزمون های آماری فصل سوم پایان نامه، انتشارات سخنوران، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۳۸۵۹۲۰۱، بهار ۱۳۹۴.
- ✓ ساعدی، رحمان، دستگیر، محسن، (۱۳۹۶)، تأثیر ضعف کنترل های داخلی و شکاف سهامداران کنترلی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی، سال ۹، شماره ۴، پیاپی ۳۴، زمستان ۱۳۹۶، صص ۱۷-۳۸.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

- ✓ صدیقی، روح الله، خانلرخانی، محمد امین، برزیده، فرخ، (۱۴۰۲)، ارائه مدل سنجش کیفیت ساختار کنترلهای داخلی برای شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش های تجربی حسابداری، سال ۴، شماره ۵۱، بهار ۱۴۰۳، صص ۱-۳۲.
- ✓ فخاری، حسین، کبیری، محمد تقی، (۱۳۹۷)، بررسی عوامل تعیین کننده افشای ضعف کنترلهای داخلی شرکت های پذیرفته شده در بورساوراق بهادار تهران، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، زمستان ۱۳۹۷، شماره ۴۰، از صص ۲۵ – ۴۲.
- ✓ قادری، کاوه، زلفی، حسن، افلاطونی، عباس، (۱۴۰۲)، فساد مالی و کیفیت کنترل های داخلی در شرکت های پذیرفته شده د ر بورس اوراق بهاد ار تهران، فصلنامه دانش حسابرسی، سال بیست و سوم، شماره ۹۲، پاییز ۱۴۰۲، صص ۹۱-۱۱۰.
- ✓ محمد پور، فرشاد، همکاران، (۱۳۹۲)، ارزیابی کنترل داخلی و آثار افشای اطلاعات، نخستین ماهنامه بازار سرمایه ایران، شماره ۱۰۷، سال ۱۳۹۲.
- ✓ نیک پندار، محمد رضا، رستمی، یزدان، وفایی، فاطمه، (۱۳۹۶)، روش تحقیق در حسابداری و اقتصاد، انتشارات میعاد اندیشه، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۴۷۲۶۵۳۰، بهار ۱۳۹۶.
- ✓ وکیلی فرد، حمید رضا، همکاران، (۱۳۹۲)، رابطه بین ضعف کنترلهای داخلی و ریسک سیستماتیک، مطالعات کمی در مدیریت، سال ۴، شماره ۲، بهار ۱۳۹۲، صص ۱۱۷-۱۳۴.
- ✓ واعظ، سید علی، بنابی قدیم، رحیم، چینه کش، سجاد، (۱۴۰۰)، تاثیر سرمایه‌گذاری و رتبه اعتباری بر رابطه بین ضعف کنترل داخلی و ارزش شرکت، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۸، شماره ۶۹، بهار۱۴۰۰، صص ۱۴۵-۱۷۳.
- ✓ Cao, Z., Chen, S. X., Jiang, M. & Xiang, M. (2024, April). Internal control weakness and corporate employment decisions: evidence from SOX Section 404 disclosures. In Accounting Forum (Vol. 48, No. 2, pp. 225-250). Routledge.
- ✓ Lai, S. M., Liu, C. L. & Chen, S. S. (2020). Internal control quality and investment efficiency Accounting Horizons, 34(2), 125-145.
- ✓ Khedmati, M., Sualihu, M. A. & Yawson, A. (2020). CEO-director ties and labor investment efficiency. Journal of Corporate Finance, 65, 101492.
- ✓ Ghaly, M., Dang, V. A. & Stathopoulos, K. (2020). Institutional investors' horizons and corporate employment decisions. Journal of Corporate Finance, 64, 101634.
- ✓ Gao, X., & Jia, Y. (2016). Internal Control over Financial Reporting and the Safeguarding of Corporate Resources: Evidence from the Value of Cash Holdings, Contemporary Accounting Research, 2 (33): 783-814.
- ✓ Fangjun, W., Xu, L., Zhang, J., & Shu, W. (2018). Political connections, internal control and firm value: Evidence from China's anti-corruption campaign," Journal of Business Research, 86(3), 53-67.